

Introduktion

Signe Blaabjerg Christoffersen, Ditte Maria Brasso Sørensen & Emil Husted

Temaredeaktører

Danskernes engagement i politiske partier har de seneste årtier været faldende. Da Socialdemokraterne og Venstre var på deres højeste i 1950'erne, kunne begge partier bryste sig af imponerende medlemstal på hhv. 286.000 og 200.000. I dag er billedet dog væsentligt anderledes. Ved en opgørelse foretaget i 2012 var begge partiers medlemstal faldet til ca. 45.000. Det svarer til et medlemstab på næsten 85 procent for Socialdemokraternes vedkommende (Kosiara-Pedersen & Hansen 2012). I dag er det således mindre end 4 % af alle danskere, der er medlemmer af et politisk parti (Folketinget 2015). Samme tendens gør sig gældende for fagbevægelsen, der traditionelt set har udgjort en betydningsfuld platform for danskernes politiske engagement. Eksempelvis mistede LO i årene 1995-2010 en fjerdedel af forbundets medlemmer, hvilket er en udvikling, der langt fra opvejes af den øgede tilslutning til såkaldte „gule“ fagforeninger (Ibsen et al. 2012).

Vender vi blikket mod stemmeprocenten ved folketings- og kommunalvalg er denne fortsat høj. Dog synes det efterhånden at kræve en målrettet PR-kampagne at hive danskerne til stemmeurnerne. Ved det seneste kommunal – og regionsrådsvalg gik Indenrigsministeriet, regionerne og kommunerne derfor sammen om kampagnen „*Tænk dig om, før du IKKE stemmer*“ i et forsøg på at knække den faldende stemmeprocent, der ved kommunalvalget i 2009 var den laveste i 35 år. Efterfølgende kunne en rapport fra Københavns Universitet konkludere, at de mange TV-indslag, kampagner på sociale medier og SMS-opfordringer sandsynligvis var medvirkende til, at valgdeltagelsen steg fra 65,8 procent i 2009 til 71,9 procent i 2013 (Bhatti et al. 2015: 4).

Noget kunne således tyde på, at danskerne er blevet mindre aktive i forhold til konventionelle former for politisk deltagelse. Spørgsmålet er dog, hvorvidt faldet i deltagelse er et tegn på afmagt og ligeegyldighed i befolkningen, eller om borgere i dag blot benytter sig af alternative former for demokratisk deltagelse? Fremvæksten af globale folkebevægelser som f.eks. Det Arabiske

Forår, Indignados, Anonymous og Occupy Wall Street samt utraditionelle partier som f.eks. Podemos i Spanien, Syriza i Grækenland, Movimento Cingue Stelle i Italien og Alternativet i Danmark kunne pege i retning af sidstnævnte, hvormed spændingen mellem parlamentarisk og ekstra-parlamentarisk deltagelse revitaliseres (Angus 2001; Graeber 2013; Mæckebergh 2009; West 2013). Hvis nye former for deltagelse søger at genoplive og genskabe det parlamentariske system ved samtidig at operere både indenfor og udenfor det, hvordan skal vi så forstå demokratisk deltagelse i dag? Kan og bør denne form for deltagelse ansføres? Og hvad vil dette eventuelt betyde for det liberale demokrati og muligheden for demokratisering internationalt?

Alle artikler i dette temanummer viser, at parlamentariske og ekstra-parlamentariske former for deltagelse er tæt sammenfiltrede – og måske med rette. Måske er der ingen iboende modsætning mellem det repræsentative demokrati og alternative former for deltagelse? Den første artikel i temanummeret sætter scenen for den efterfølgende diskussion af forskellige former for politisk deltagelse samt potentielle spændinger og modsætninger mellem disse. Palle Svensson åbner temanummeret med spørgsmålet om, hvor meget borgere deltager i moderne, indirekte demokratier. Svensson sætter fokus på den danske forskning på området og efterspørger et mere systematisk og ajourført engagement med den politiske deltagelse i Danmark, der ligger udenfor de velbelyste kerneaktiviteter.

Emil Hustedes artikel tilbyder et sådant engagement, når han med udgangspunkt i Ernesto Laclau og Chantal Mouffes diskursteori præsenterer en ny typologi for organiseringen af alternativ politisk deltagelse. To case-studier af henholdsvis Occupy-bevægelsen og Alternativet illustrerer typologiens relevans og peger samtidig på indbyggede modsætninger, udfordringer og muligheder. Husted henleder bl.a. vores opmærksomhed på de udfordringer, der er forbundet med at være en alternativ organisering og samtidig en del af det parlamentariske

system. I temanummerets tredje artikel fokuserer Acar Kutay på en anden udfordring, nemlig den udfordring der er forbundet med, at civilsamfundet i stigende grad promoveres økonomisk indenfor EU. Kutay viser, at eksisterende normative standarder ikke er kalibreret til en politisk virkelighed karakteriseret af teknokratisk styre og nye former for management. Afslutningsvist diskuterer han, hvordan vi i dag kan tilgå spørgsmål om økonomisk støtte af civilsamfundet kritisk.

Michael Böss' normative bidrag argumenterer for, at det repræsentative demokrati udgør den ideelle demokratiske deltagelsesform suppleret af deliberation og deltagelse på et lokalt plan. Alene udgør deliberation og deltagelse imidlertid ikke et holdbart alternativ til det repræsentative system, hvilket debatter om danskernes deltagelse, engagement og effektivitet tjener til at illustrere. Böss' tilslutning til det repræsentative system går igen i det interview med Uffe Elbæk, som afslutter temanummeret. Interviewet skitserer det alternative projekt, men forsøger samtidig at forholde sig kritisk til det ved inddragelse af de øvrige artikler i temanummeret. Det bliver gennem interviewet tydeligt, hvordan Alternativet i et forsøg på at etablere sig som alternativ samtidig assimileres til et eksisterende parlamentarisk system. Hermed opstår nye udfordringer i relation til, hvordan deltagelse og deliberation bedst finder sted indenfor repræsentative rammer.

Samlet set illustrerer bidragsyderne på glimrende vis, hvordan politisk deltagelse ikke kun kan forstås indenfor

en konventionel parlamentarisk ramme. Igennem temanummerets fem artikler vises det, hvordan demokratisk deltagelse nogle gange spirer og udvikles i opposition til det parlamentariske system – men også derfor i stadig sammenhæng med dette. Hvorvidt demokratiet er i krise og har brug for redning, og hvorvidt en sådan redning afhænger af noget alternativt, må være op til læseren at vurdere.

Referencer

- Angus, I. (2001). *Emergent publics: An essay on social movements and democracy*. Winnipeg: Arbeiter Publishing.
- Bhatti, Y., Dahlgaard, J.O., Hansen, J.H. & Hansen, K.M. (2015). *Mobiliseringsinitiativer ved KV13*. København: CVAP Working Paper Series, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.
- Folketinget (2015) „Om de politiske partier“, <http://www.ft.dk/Demokrati/Partier/Om%20de%20politiske%20partier.aspx>, 25-03-2015
- Graeber, D. (2013). *The democracy project: A history, a crisis, a movement*. London: Allen Lane.
- Ibsen, F., Høgedahl, L. & Scheuer, S. (2012). *Kollektiv handling: Faglig organisering og skift af fagforening*. Frederiksberg: Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Kosiara-Pedersen, K. & Hansen, K.M. (2012). *Danske partimedlemmer 2012*. Dokumentations-rapport fra projektet, Moderne Partimedlemskab. København: Center for Valg og Partier, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet.
- Maeckelbergh, M. (2009). *The will of the many: How the alterglobalization movement is changing the face of democracy*. London: Pluto Press.
- West, D. (2013). *Social movements in global politics*. Cambridge: Polity Press.